

Ei utstyr- brudekiste fra Nedrebø i Bjerkreim

Bjerkreim Bygdemuseum har fått denne kisten fra Berit og Rune Edvardsen på Vikeså, som forteller at den er kommet fra Nedrebø – nå museets gjenstandsregistrering BB17.

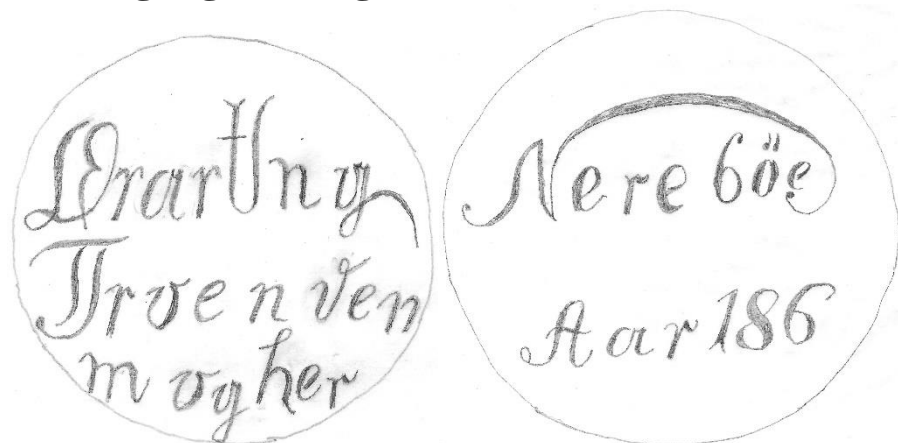
Kisten fra Nedrebø, brudegave i 1806.

Hva kan kisten fortelle?

Familien som har hatt kisten har ikke lenger noen opplysninger om kistens historie, annet enn at den må være gammel, og at den skal ha tilhørt familien på Nedrebø i mange år. Og at begge tekstfeltene må ha blitt overmalt gjennom tiden, slik det ser ut for.

Kisten trenger en mindre reparasjon før den kan inngå i museets samlinger, men er ellers i god stand. Kisten er malt overalt utvendig, og i tekstfeltene (2 stk.) på framsiden er kisten overmalt hele tre ganger. Jeg har studert disse tekstfeltene og kommet fram til følgende konklusjoner:

Første gangs maling:

«Ærar Ung Troenden m og her» = Ærer en ung troende, men også her.

«Nerebøe Aar 186» = Nedrebø år 1806 (her har maleren gjort en skrivefeil med årstallet)

Teksten skrevet i sort.

Nedrebø 1806

I 1806 ble det holdt bryllup på Nedrebø mellom Lars Søvrenson Nedrebø (1783-1852) og Siri Pedersdr. Skjæveland (1785-1873). Tydeligvis har bruden Siri fått med seg kisten som utstyrsgave fra heimen sin.

Så er spørsmålet: Kan vi finne ut mer om heimen hvor kisten kom fra, og hvorfor kisten har fått en slik religiøs påskrift som: «Ærer en ung troende, men også her (i den nye heimen)» Det vitner om et sterkt religiøst budskap fra brudens foreldre.

Siris foreldre var Peder Larsen Skjæveland (1743-1789) og Joren Salvesdr. Ivesdal (1747-1828). Tre år etter at far Peder døde giftet mor Joren seg med enkemann Erich Troenson Lauperak, den eldste av sønnene til den kjente og omtalte Trond Lauperak (1727-1804). Vi vet at Siri, sammen med to av sine brødre; Lars og Ole bodde hos mora Joren og stefar Erich her i Lauperak i 1801.

I denne heimen i Lauperak ble Siri kjent med haugianerne, tilhengere av Hans Nilsen Hauge sin kristedomslære. To av Erich sine sønner; Claus og Lars var to kjente haugianere i Bjerkreim. De fikk til et haugianermiljø i bygda. Som: Etter gudstjenesten i bjerkreimskirken samlet folk seg i stova hos Guri Olsdr. her på Bjerkreim. Og Siri sin bror; Peder, var også haugianer.

Siri har visselig også vært grepet av haugianernes religionsforståelse. Det ser vi av kista som ble påmalt sitt kristne budskap fra denne religiøse haugianerheimen. Med budskap om at Siri måtte bli æret for hennes trofasthet, også på hennes nye plass. De mente tydeligvis at Siri var et kristent godt menneske, når hun flyttet til Nedrebø i en alder av 21 år. Altså: Den beste attesten de kunne gi henne.

Tekstfeltene blir overmal i 1843

Både høyre og venstre tekstfelt ble overmalt i 1843 – 37 år etter at kista var ny. Men det er bare årstallet i høyre tekstfelt som vises i dag. Vi vet ingen ting om den øvrige teksten, og ser kun bruddstykker av bokstaver som ikke lar seg gjenskape. Tekst skrevet i rødt.

Tekstfeltene blir enda en gang overmalt

Senere, ukjent når, ble kisten overmalt enda en gang. Da ble det skrevet bokstavene E T S O Nedrbøe i venstre felt og 1800 i høyre felt. Tekst skrevet i rødt.

Så er det store spørsmålet: Hvem E T S O kunne være, og hvorfor det ble overmalt ett nytt, eldre årstall enn forrige gang.

Bokstavene E T S O Nedrbøe står for Ener Tollefson Nedrebø (1720-1767). Han er brudgommen Lars Søvrenson Nedrebø sin oldefar, og som døde i 1767. Og som slett ikke kan være en som kisten har tilhørt. Like feil ble det å male årstallet 1800 på kisten. Selv om årstallet har fått mange kruseduller – like feil blir det uansett.

Eneste forklaringen må være at det denne gangen, ved siste overmaling, var glemt hele kistens historie. Ingen visste om denne. Det må ha gått minst et par mannsaldrer siden kisten var ny i 1806. Følgelig kan vi anta at kisten siste gang ble overmalt i tiden 1880 til 90-årene, kanskje enda senere.

Konklusjon

Mye tyder på at kistens øvrige rosemalingsmønster, på topp og sider, er originalt fra 1806 – noe som eksperter innen rosemalingskunsten vil kunne avsløre. Og vi vet at folkene i Lauperak fikk laget flere kister. Den navngjetne Trond Lauperak fikk laget en kiste til hver av sine barn før han døde i 1804. Noen av disse finnes i dag, bl.a. en på Bjerkreim hos Kjersti og Klaus Geir Bjerkreim.

Om vi sammenligner denne kisten med den på Bjerkreim, så ser vi likskap med design og rosemalingen. Og at begge kister har tre utenpåstående jernvinkler i alle hjørner, noe som ikke er mest vanlig. Dette røper samhörighet til Lauperak.

Kisten er uansett et klenodia i museets samlinger. Stor takk til Berit og Rune Edvardsen som donerte gaven.

Paul Tengedal 6. mai 2021